

**PROTOKÓŁ
KONTROLI KOMPLEKSOWEJ**
przeprowadzonej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
przy ul. Podgórnej 5 w Zielonej Górze
w dniach 22 i 27 czerwca 2011r.

Działając na podstawie art. 22 pkt.8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2009 r. Nr 175, poz.1362 z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz.U. z 2005r. 61, poz. 543 z późn. zm.)

Zespół kontrolny w składzie:

1. **Elżbieta Szwonka** – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 251-1/2011 z dnia 6 czerwca 2011r. – *Przewodnicząca Zespołu Kontrolnego*;
2. **Agnieszka Kraska** - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 251-2/2011 z dnia 6 czerwca 2011r. – Członek Zespołu;
3. **Marta Nowak** – Starszy Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 251-3/2011 z dnia 6 czerwca 2011r. – Członek Zespołu;
4. **Joanna Jazwińska** – Kierownik Oddziału Nadzoru i Kontroli w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 251-4/2011 z dnia 6 czerwca 2011r. – Członek Zespołu;
5. **Wiesława Mikołajczyk** – Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej LUW posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 251-5/2011 z dnia 6 czerwca 2011r. – Członek Zespołu;

Przeprowadził w dniach 22 i 27 czerwca 2011r. kontrolę kompleksową w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze. Kontrolę przeprowadzono w obecności Pani Anny Gołębskiej, Dyrektora jednostki.

Przedmiotem kontroli objęto wszystkie sfery organizacji funkcjonowania jednostki w okresie od 2010 roku do dnia kontroli w zakresie realizacji zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W dniu 18 lipca 2011r. tut. Wydział poinformował pismem Dyrektora jednostki kontrolowanej, że w związku z dostaniem w dniu 14.07.2011r. dokumentacji, której nie przedłożono podczas kontroli, termin postępowania kontrolnego wydłuża się do dnia 27 sierpnia 2011r.

Dowód – akta kontroli str. 1-44

USTALENIA Z KONTROLI:

I. Organizacja pracy w PCPR Zielona Góra

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze mieści się w budynku przy ul. Podgórnej 5, w którym ma siedzibę Starostwo Powiatowe; dysponuje

6 pomieszczeniami na parterze budynku i 2 na piętrze; korzysta na zasadzie użyczenia z jego samochodu w uzgadnianych terminach. Pomieszczenia są wyposażone w niezbędne umeblowanie i sprzęty biurowe. Centrum nie posiada sali do szkoleń i terapii grupowej.

PCPR pracuje od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30 – 15.30.

W strukturze PCPR nie funkcjonują żadne jednostki organizacyjne.

Dowód – akta kontroli str. 45

II. Struktura zatrudnienia i posiadane kwalifikacje

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnia:
- Dyrektora – Anna Gołębska - 1 etat;
- Kierownika sekcji opiekuńczo – wychowawczej, specjalista pracy socjalnej – 1 etat;
- Kierownika sekcji rehabilitacji osób niepełnosprawnych - 1 etat;
- Pracowników socjalnych – 5 etatów (w tym 1 etat - Kierownik sekcji opiekuńczo – wychowawczej)
- Aspiranta pracy socjalnej – 1 etat;
- Inspektorów - 2 etaty;
- Głównego specjalistę – ½ etatu (projekt)
- Głównego księgowego – 1 etat;
- Starszą księgową – ½ etatu;
- Pomoc administracyjną – 1 etat (projekt);
- Psychologa – umowa zlecenie;
- Prawnika – umowa zlecenie;

Szczegółowo sprawdzono akta osobowe wszystkich pracowników merytorycznych zajmujących się problematyką opieki nad dzieckiem i rodziną. Zgromadzone w teczkach dokumenty poświadczają kwalifikacje pracowników socjalnych do wykonywania zadań wynikających z zakresów czynności oraz fakt uczestniczenia w merytorycznych szkoleniach. Aspirant pracy socjalnej zdobywa obecnie wymagane kwalifikacje (III rok studiów na kierunku praca socjalna).

Dyrektor placówki, powołany na to stanowisko w 1999r., posiada wyższe wykształcenie pedagogiczne oraz specjalizację z organizacji pomocy społecznej, staż pracy w pomocy społecznej - 19 lat;

Dowód – akta kontroli str. 45-47, 73-83

III. Infrastruktura placówek pomocy społecznej w powiecie

W powiecie funkcjonują następujące jednostki organizacyjne pomocy społecznej, które podlegają bieżącemu nadzorowi PCPR:

1. Dom Dziecka w Klenicy (dla 20 dzieci) prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej Prowincja Wrocławska, któremu powiat zlecił prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego;
2. Dom Pomocy Społecznej w Trzebiechowie (dla osób przewlekle somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie);
3. Dom Pomocy Społecznej w Bełczu (dla osób przewlekle somatycznie chorych i niepełnosprawnych fizycznie);

4. Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi „Parasol” w Zielonej Górze (25 miejsc) prowadzony przez Katolickie Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej „Tęcza”, któremu Powiat zlecił prowadzenie ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
5. Mieszkanie chronione (4 miejsca) dla usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych, znajdujące się w budynku administracyjnym Domu Pomocy Społecznej w Trzebiechowie;
6. Ośrodek Interwencji Kryzysowej, prowadzony przez Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze, któremu Powiat zlecił prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej dla wszystkich mieszkańców Powiatu dotkniętych przemocą w rodzinie;

IV. Sposób realizacji zadań powiatu, określonych w art. 19 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną, w tym przyznawanie pomocy na usamodzielnienie

Powiat opiekę nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców naturalnych sprawuje przy pomocy:

- 110 rodzin zastępczych, w tym: 88 rodzin spokrewnionych, 16 rodzin niespokrewnionych, 6 zawodowych rodzin zastępczych (stan na dzień kontroli);
- Domu Dziecka w Klenicy - dla 20 dzieci;

Według stanu na dzień kontroli w **rodzinach zastępczych** na terenie powiatu zielonogórskiego umieszczono 160 dzieci, w tym 108 w rodzinach spokrewnionych, 29 w rodzinach niespokrewnionych i 24 w zawodowych rodzinach zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego. Ponadto, 33 dzieci pochodzących z powiatu zielonogórskiego przebywa w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. W 2010 roku w powiecie funkcjonowało 125 rodzin zastępczych, w tym: 99 rodzin spokrewnionych, 19 rodzin niespokrewnionych, 6 zawodowych rodzin zastępczych. W bieżącym roku nastąpił zatem spadek liczby rodzin zastępczych w powiecie.

Jak wynika z informacji PCPR na dzień kontroli wszystkie postanowienia sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej były zrealizowane. W toku kontroli zbadano losowo wybraną dokumentację 14 dzieci, przebywających w rodzinach zastępczych, w tym: w 5 rodzinach spokrewnionych, w 1 rodzinie niespokrewnionej i w 1 zawodowej rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego.

Jak wynika z analizy dokumentacji, w 6 przypadkach wywiady środowiskowe w rodzinach sporządzano rzadziej niż co 6 miesięcy (opóźnienia do 5 miesięcy). W stosunku do wszystkich dzieci wydane zostały postanowienia sądu na umieszczenie w rodzinie zastępczej. Decyzje administracyjne przyznające pomoc pieniężną wydane były zgodnie z przepisami prawa. Rodzina zawodowa oraz rodzina niespokrewniona posiadały odpowiednie szkolenia, kwalifikujące do pełnienia funkcji właściwej rodziny zastępczej. Okres pobytu 11 dzieci w zawodowej rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego w kontrolowanym okresie przekraczał dopuszczalne przepisami prawa 15 miesięcy.

Rada Powiatu podjęła Uchwałę Nr XLII/343/10 z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie określenia warunków częściowego lub całkowitego zwalniania rodziców z opłaty za pobyt dziecka lub osoby pełnoletniej przebywającej w rodzinie zastępczej.

Dowód – akta kontroli str. 48-49, 85-154

Na terenie powiatu funkcjonuje **Dom Dziecka w Klenicy**, który zapewnia opiekę grupie 21 dzieci (według stanu na dzień kontroli). Dom Działa na podstawie zezwolenia Wojewody Lubuskiego Nr PS.I.AKra.90130-2/09 z dnia 19 sierpnia 2009 roku i zapewnia standard opieki i wychowywania oraz standard usług, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 roku w sprawie placówek opiekuńczo – wychowawczych (Dz. U. Nr 201, poz. 1455). Pracownicy PCPR przeprowadzili w tej placówce kontrolę problemową, na podstawie której wydane zostały stosowne zalecenia. Ponadto, pracownik PCPR uczestniczy w posiedzeniach Stałego zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, przebywającego w placówce, a placówka jest na bieżąco wizytowana przez pracowników PCPR, składa również comiesięczne sprawozdania z realizacji zadań.

Ponadto poza powiatem zielonogórskim w placówkach opiekuńczo-wychowawczych znajduje się 51 dzieci (stan na dzień kontroli). Ze wszystkimi powiatami zawarto stosowne porozumienia dotyczące finansowania pobytu dzieci. Przebywanie dzieci w placówkach z dala od domu rodzinnego utrudnia podejmowania działań na rzecz powrotów dzieci do rodzin naturalnych. Stan ten wskazuje na pilną konieczność dalszego rozwoju systemu opieki nad dzieckiem i rodziną na terenie powiatu zielonogórskiego.

Rada Powiatu podjęła Uchwałę Nr XLII/342/10 z dnia 9 listopada 2010r. w sprawie określenia warunków częściowego lub całkowitego zwalniania rodziców z opłaty za pobyt dziecka lub osoby pełnoletniej przebywającej w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Uchwałą Nr XVI/140/2008 Rady Powiatu Zielonogórskiego z dnia 26 czerwca 2008r. w sprawie wdrożenia „Programu budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie zielonogórskim na lata 2008-2015” przyjęto program, którego strategicznym celem jest utworzenie kompleksowego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Wśród celów szczegółowych zapisano przede wszystkim podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodziny, wspieranie rozwoju zastępczych form opieki nad dzieckiem, tworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny i środowiska, przygotowanie do samodzielności i wsparcie w procesie usamodzielnienia wychowanków placówek i rodzin zastępczych, doskonalenie zawodowe kadr działających w obszarze pomocy społecznej.

Ponadto Rada Powiatu Zielonogórskiego przyjęła Uchwałę Nr III/17/10 z dnia 30 grudnia 2010r. „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zielonogórskim na lata 2011-2015”. Strategia zakłada osiągnięcie 4 strategicznych celów:

- kompleksowy system wsparcia rodzin zastępczych ze szczególnym uwzględnieniem kwestii dziecka;
- rozwój aktywnych działań w zakresie wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- aktywizacja i wsparcie osób niepełnosprawnych oraz rozwój usług w zakresie opieki nad osobami starszymi

- rozwój i wsparcie służb społecznych, poprawa ich współpracy i koordynacji działań.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej do zadań powiatu należy:

- **przyznawanie pomocy na usamodzielnienie** - w 2010 roku przyznano 6 wychowankom rodzin zastępczych oraz 5 wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- **przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki** - przyznano 63 wychowankom, w tym: 43 z rodzin zastępczych i 20 z placówek opiekuńczo – wychowawczych.

W toku kontroli zbadano dokumentację 5 usamodzielniających się wychowanków, w tym 3 z rodzin zastępczych i 2 z placówek opiekuńczo-wychowawczych. Stwierdzono uchybienia dotyczące terminowości przeprowadzania wywiadów środowiskowych oraz nie dochowywanie określonego w przepisach terminarza składania Indywidualnych Programów Usamodzielnienia, trybu i terminu wyznaczania opiekuna osoby usamodzielnianej.

Dowód – akta kontroli str.47-50, 57 -230, 340-343

2. Prowadzenie domów pomocy społecznej

W Powiecie Zielonogórskim funkcjonują dwa domy pomocy społecznej o zasięgu powiatowym i prowadzone przez Powiat. Dom Pomocy Społecznej w Trzebiechowie oferujący łącznie 105 miejsc w tym: 80 miejsc dla przewlekle somatycznie chorych i 25 miejsc dla niepełnosprawnych fizycznie oraz Dom Pomocy Społecznej w Bełczu oferujący łącznie 75 miejsc, w tym 55 dla przewlekle somatycznie chorych i 20 dla niepełnosprawnych fizycznie. Oba Domy działają na podstawie wydanych zezwoleń Wojewody Lubuskiego. Oba Domy spełniają określony w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz.U.Nr 217, poz.1837) wymagany standard usług.

W toku czynności kontrolnych stwierdzono, iż na przestrzeni lat 2010/2011 w Domu Pomocy Społecznej w Bełczu umieszczono łącznie 33 osoby, w Domu Pomocy Społecznej w Trzebiechowie – 34 osoby, w tym na podstawie postanowienia Sądu łącznie sześć osób. Pięciu osobom odmówiono umieszczenia w domu pomocy społecznej. Przeanalizowano dostępną w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie dokumentację związaną z odmową umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej. Stwierdzono, że odmowa w formie decyzji wystąpiła w dwóch przypadkach. W obu przypadkach w uzasadnieniu podano występujące zaburzenia psychiczne zawarte w dokumentacji. Przy czym jedna z tych osób została skierowana do domu pomocy społecznej na mocy Postanowienia Sądu. Pozostałe przypadki odmowy umieszczenia osób w domu pomocy społecznej natomiast, to odpowiedzi na zapytania ośrodków pomocy społecznej odnośnie możliwości umieszczenia danej osoby w jednostce. W każdym przypadku informowano właściwe ośrodki pomocy społecznej, iż osoby nie kwalifikują się do umieszczenia w domach pomocy społecznej na terenie Powiatu Zielonogórskiego ze względu na występujące u nich zaburzenia psychiczne. Ocena rozpoznawania osób zawarta w pismach i decyzjach nie została poparta opinią lekarza specjalisty. Ustawa o pomocy społecznej przewiduje dwa typy domów dla osób z zaburzeniami psychicznymi tj. dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz drugi dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. Osobie nie posiadającej przygotowania

w dziedzinie psychiatrii trudno ocenić zatem, czy np. „organiczne zaburzenia urojeniowe” lub „zespół zależności alkoholowej” zaliczają się do któregoś z wyżej podanych typów Domów, a jeżeli nie, nie można również takim osobom ograniczać prawa do korzystania ze świadczenia w postaci pobytu w domu pomocy społecznej. Szczególnie w przypadku, kiedy osoba została skierowana na mocy Postanowienia Sądu. Przy czym w opiniach sądowno psychiatrycznych załączonych do dokumentacji osób umieszczonych w jednym z Domów na terenie Powiatu również występowały rozpoznania zaliczane do grupy zaburzeń psychicznych tj. „zespół otepienny” czy „Choroba Alzheimera”, które w tych przypadkach zostały zakwalifikowane do funkcjonujących na terenie Powiatu typów Domu.

Dowód – akta kontroli str.231- 283

3. Udzielanie pomocy cudzoziemcom i dzieciom cudzoziemskim

W powiecie w okresie objętym kontrolą nie przebywały osoby posiadające status uchodźcy. W rodzinie zastępczej niespokrewnionej przebywa 1 dziecko cudzoziemskie, którego pobyt finansowany z budżetu państwa. Dziecko to jest obywatelką Mongolii, przebywa w tej rodzinie od 9 lat. Jak deklaruje Dyrektor kontrolowanej jednostki, status pobytu w Polsce nie jest nadal nieuregulowany, pomimo starań rodziny zastępczej o uregulowanie tych spraw.

Dowód – akta kontroli str. 284-285

4. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Na terenie Powiatu funkcjonuje Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi „Parasol”. Ośrodek oferuje łącznie 25 miejsc dla osób psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo. W dniu kontroli Ośrodek nie spełniał standardu usług określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz.U. z dnia 17 grudnia 2010r., Nr 238, poz. 1586). Na etapie przygotowań znajdował się Program Naprawczy Ośrodka określający sposób dochodzenia do wspomnianego standardu. Ośrodek utworzony został w 2008r. , usługi świadczy od 2009r. i działa na mocy Porozumienia nr 9011/24-14/2008 z dnia 7 sierpnia 2008r. zawartego pomiędzy Wojewodą Lubuskim, a Starostą Powiatu Zielonogórskiego. Ośrodek prowadzony jest przez Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych „Tęcza” Diecezji Zielonogórsko Gorzowskiej w Zielonej Górze na zlecenie Powiatu.

W toku czynności kontrolnych dokonano oględzin obiektu Ośrodka, który mieści się w Zielonej Górze przy ul. Kościelnej 6. Mieści się w dwukondygnacyjnym budynku. Na niskim parterze znajduje się szatnia dla uczestników, pozostałe pomieszczenia użytkowe znajdują się na piętrze, na które prowadzą strome schody (główna bariera architektoniczna). Dom oferuje zajęcia w następujących pracowniach: plastyczno – technicznej, kulinarnej, komputerowej. Do użytku uczestników pozostają ponadto 2 toalety, w tym jedna z prysznicem, jedna z podręczną pralką, pokój wyciszeń. W pomieszczeniach Domu ciasno, nie ma możliwości, aby w jednym czasie korzystała z zajęć pełna liczba uczestników, zgodna z liczbą oferowanych miejsc. W toku oględzin zaobserwowano pracę ok. 10 uczestników. Kontrolujący pozytywnie oceniają panującą w Domu atmosferę.

Zgodnie z listą przedłożoną przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze w latach 2010/2011 do Ośrodka skierowanych zostało łącznie 18 osób: 11 w roku 2010 i 7 osób w roku 2011. Przeanalizowano akta 3 uczestników wybrane metodą losową – co szóste z przedłożonej listy. Dokumentacja potwierdza występowanie zaburzeń psychicznych u tych osób. W części decyzji kierujących brak odwołania do ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. W dwóch przypadkach wywiad sporządzony przez pracownika socjalnego Stowarzyszenia. W jednym analizowanym przypadku nastąpiło „wstrzymanie postępowania”, co nie znajduje uregulowania w przepisach kodeksu postępowania administracyjnego. Wobec czego uchybiono terminu postępowania. Dla każdej z osób pierwsza decyzja kierująca wydana na okres 3 miesięcy zgodnie z zapisami wyżej cytowanego rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy. Następnie w porozumieniu ze Stowarzyszeniem w każdym z analizowanych przypadków pobyt przedłużany na kolejny rok, za zgodą zainteresowanych. Wszystkie osoby, o których mowa zwolnione z odpłatności za pobyt. W dwóch przypadkach osoby zwolnione w oparciu o art. 51b ustawy o pomocy społecznej – kryterium dochodowe, w jednym przypadku ze względu na koszty dojazdu do ośrodka, trudną sytuację materialną i bytową rodziny. Ponadto w aktach znajdują się wymagane dokumenty, w tym wnioski osób, lub ich opiekunów prawnych o skierowanie do Powiatowego ośrodka Wsparcia oraz zwolnienie z odpłatności za pobyt.

Dowód – akta kontroli str. 286-335

5. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa i rozwój specjalistycznego wsparcia

Na tablicy informacyjnej w siedzibie PCPR wywieszona jest informacja o funkcjonowaniu przy PCPR Poradni Rodzinnej, w ramach której uzyskać można poradę prawną, psychologiczną lub skorzystać z mediacji rodzinnych i szkoleń kandydatów na rodziny zastępcze. Na dzień kontroli PCPR nie zarejestrował placówki świadczącej poradnictwo specjalistyczne. W dniu 1.07.2011r. do tut. Wydziału złożony został wniosek o wpis PCPR w Zielonej Górze do rejestru jednostek specjalistycznego poradnictwa. 14.07.2011r. dokonano stosowanego wpisu. W toku kontroli przyjęto do protokołu ustne wyjaśnienia Dyrektora jednostki, z których wynika, że PCPR realizuje poradnictwo psychologiczne, prawne, i rodzinne. Porady psychologiczne świadczone są przez psychologa, zatrudnionego na umowę zlecenie, w której określono wymiar świadczonych usług – 6 godzin tygodniowo, a w uzasadnionych przypadkach zgodnie z potrzebami osób i rodzin. Jak wynika z przedłożonego przez psychologa rozliczenia, w kwietniu 2011r. udzielono 44 godziny pomocy psychologicznej, w tym m.in. udzielanie pomocy w terenie, tj. rodzinom zawodowym w miejscu ich zamieszkania (6 godzin). Każda porada (sesja terapeutyczna) jest dokumentowana notatką, zawierającą spostrzeżenia z przebiegu zajęć i zakresu udzielonego wsparcia.

Ponadto, na terenie Powiatowego Centrum w wymiarze 4 godzin tygodniowo świadczone jest poradnictwo prawne (na mocy umowy zlecenie zawartej z Kancelarią Radcy Prawnego). Ponadto, zgodnie z wyjaśnienia jednostki, Centrum w razie potrzeby gwarantuje możliwość zapewnienia dodatkowej pomocy prawnej. Radca sporządza roczne zestawienie z ilości i zakresu udzielonych porad, z którego wynika, że w 2010 roku udzielono 68 porad prawnych.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora, pracownicy socjalni Centrum w ramach swoich godzin pracy świadczą również poradnictwo rodzinne, jednak nie jest prowadzona ewidencja udzielonych porad.

Ponadto, od 2010 r. Centrum oferuje również możliwość skorzystania z mediacji rodzinnych. Prowadzącą mediacje jest Dyrektor Centrum, posiadającą uprawnienia mediatora rodzinnego. W 2010r. przeprowadzono 2 mediacje rodzinne.

W ramach specjalistycznego wsparcia Centrum szkoli również istniejące rodziny zastępcze. W terminie 26, 30 i 31 maja br. odbyło się szkolenie, w którym uczestniczyło 13 rodzin zastępczych. W 2010 roku zorganizowano 3 spotkania dla rodzin zastępczych, których tematyka służyła rozwojowi umiejętności wychowawczych (dyscyplinowanie bez przemocy, efektywna komunikacja) oraz przygotowaniu rodzin do procesu usamodzielnia wychowanków. Oddzielnie zorganizowano spotkanie dla zawodowych rodzin zastępczych charakterze pogotowia rodzinnego (uczestniczyły 4 rodziny na 7 funkcjonujących), którego tematyka skupiała się głównie na omówieniu bieżących trudności w funkcjonowaniu dziecka oraz na wzmocnieniu kompetencji wychowawczych rodzin.

W powiecie zielonogórskim działa także grupa wsparcia rodziców zastępczych, prowadzona przez psychologa w Towarzystwie Rozwoju Rodziny w Zielonej Górze.

W ramach specjalistycznego wsparcia oferowanego mieszkańcom powiatu, w 2011 roku opracowano 3 pogramy, na które pozyskano lub zawnioskowano o środki finansowe (w Urzędzie Marszałkowskim i w MPiPS):

- pozyskano środki z Urzędu Marszałkowskiego na „zorganizowanie poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych oraz terapii rodzinnej” – zaplanowano realizację zadania w III i IV kwartale br.
- pozyskano środki z MPiPS na wspieranie istniejących niespokrewnionych rodzin zastępczych (zawodowych i niezawodowych) poprzez sfinansowanie wyposażenia w niezbędny sprzęt - zaplanowano realizację zadania w III i IV kwartale br.

W 2010 r. zorganizowano w ramach specjalistycznego wsparcia:

- spotkanie szkoleniowe w 17-09-2010r. dla kadr pomocy społecznej z terenu powiatu z p. Krystyną Wyrwicką – Dyrektorem Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej MPiPS w Warszawie na temat projektu (ówczesnego) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- projekt wsparcia kadry pedagogicznej oraz wychowanków z Domu Dziecka w Klenicy (6 zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci po 90 minut oraz 3 spotkania z kadra poświęcone wzmocnieniu kompetencji wychowawczych wychowawców) w ramach środków pozyskanych z Urzędu Marszałkowskiego.

Ponadto, w 2011 roku planowane jest zorganizowanie dla kadr pomocy społecznej z terenu powiatu:

- szkolenie z ustawy o w spieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – III kwartał;
- szkolenie z zastosowania procedur KPA w pomocy społecznej – IV kwartał.

Dowód – akta kontroli str. 344-465

6. Pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia;

Powiat posiada mieszkanie chronione z 4 miejscami dla usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Uchwałą Nr XXXV/280/10 Rady Powiatu Zielonogórskiego z dnia 25 marca 2010r. przyjęto zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym, mieszczącym się przy Domu Pomocy Społecznej w Trzebiechowie, ul. Sulechowska 1. Ponadto Uchwałą Nr 394/2010 Zarządu Powiatu Zielonogórskiego z dnia 15 czerwca 2010r. przyjęto regulamin korzystania z mieszkania chronionego. Jak deklaruje Dyrektor jednostki kontrolowanej, w mieszkaniu obecnie przebywają 2 usamodzielniające się wychowanki Domu Dziecka. W toku kontroli zbadano dokumentację 1 wychowanki, która opuściła Dom Dziecka w Nowym Sączu. Jak wynika z programu usamodzielnienia wychowanki, zaplanowano udzielenie pomocy w mieszkaniu chronionym i przyznano tą pomoc od 1.09.2010r. do 31.08.2011r.

Ponadto, w celu aktywizacji zawodowej wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych wchodzących w dorosłość oraz w celu integracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych opracowano „Program Aktywności Lokalnej w Powiecie Zielonogórskim na lata 2009-2013” (przyjęty Uchwałą Nr XXII/177/2009 Rady Powiatu Zielonogórskiego z dnia 5 lutego 2009r.).

Dowód – akta kontroli str. 466-475

7. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Powiat Zielonogórski zapewnia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodku interwencji kryzysowej. Realizację tego zadania Powiat zleca Terenowemu Komitetowi Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze w drodze Uchwały nr 35/2011 Zarządu Powiatu Zielonogórskiego z dnia 13 kwietnia 2011r. - Umowa Nr 1/2011 o powierzenie realizacji zadania publicznego nie określa ilości miejsc dla Powiatu. Do tego załączona jest oferta podmiotu uprawnionego, w niej określono szczegółowy zakres rzeczowy zadania. Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora jednostki wniesionym do protokołu ustnych wyjaśnień odnośnie pełnienia nadzoru nad prawidłowym przebiegiem realizacji zadań przez OIK, ustalono, że Dyrektor oczekuje sprawozdania z działalności w zakresie wspierania ofiar przemocy domowej do końca pierwszego półrocza za okres od kwietnia do czerwca. OIK działa całodobowo i zatrudnia specjalistów. Do dnia kontroli przebywały w jednostce 2 osoby (2 kobiety). Szczegółowy tryb przyjmowania klientów, zakres i zasady udzielania pomocy, prawa i powinności zawarte są w Regulaminie Organizacyjnym OIK -u.

Dowód – akta kontroli str. 486-529

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora jednostki wniesionym do protokołu ustnych wyjaśnień wynika, że obecnie Powiat nie posiada Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy. Jednakże są prowadzone prace w kierunku utworzenia programu. Planowany termin opracowania wyznaczony jest na wrzesień 2011r.

W toku analizy przedłożonej przez PCPR dokumentacji ustalono, że gromadzone są kserokopie „Niebieskich Kart” zakładanych i przesyłanych do jednostki przez Policję. PCPR przesyła je dalej do właściwych ośrodków pomocy społecznej celem objęcia rodziny pomocą na terenie gminy.

Dowód- akta kontroli ST. 530-545.

REALIZACJA PROGRAMÓW KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH dla sprawców przemocy w rodzinie.

W toku kontroli przeanalizowano dokumentację dotyczącą realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze. W ramach programu realizowano sesje indywidualne oraz grupowe, ogółem 40 godzin. Łączny czas programu powinien obejmować nie mniej niż 60 godzin zajęć (Wytyczne do tworzenia modelowych programów Korekcyjno - Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, załącznik nr 2). Zajęcia realizowano wg harmonogramu (w 2010r. odbyło się w terminie od 27 września do 20 grudnia).

Rekrutacja uczestników programu nastąpiła w oparciu o zebrane Niebieskie Karty i rozesłanie do instytucji informacji (OPS, Kuratorzy Służby Sądowej Sądu Rejonowego) o realizacji przez PCPR programu korekcyjno - edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie.

Dokumentacja pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie obejmuje: Karty Pracy z Klientem, w której zawarty jest opis podjętych działań i treść przeprowadzonych rozmów, przy informacji odnotowane są daty. Skontrolowano wszystkie karty Pracy z Klientem. Dokumentacja nie zawiera sprawozdania psychologa z rekrutacji uczestników, kontraktów lub oświadczenia uczestnika o wyrażeniu zgody na wzięcie udziału w programie.

Dowód - akta kontroli str.546-567

Dokumentacja przebiegu edycji programu. Całość dokumentacji dotyczącej ściśle realizacji programów dla sprawców przemocy obejmuje – faktury, umowy z prowadzącymi zajęcia, rachunki do umów, sprawozdanie z realizacji zadania prowadzenia zajęć korekcyjno-edukacyjnych. Z analizy dokumentacji obejmującej realizację programu w okresie objętym kontrolą wynika, że w 2010r. oddziaływaniami objęto 5 osób; ukończyło program 4 osoby. Sprawozdanie merytoryczne zostały przekazane Dyrektorowi PCPR. Brakuje daty przyjęcia i podpisu dyrektora jednostki. Dokumentacja nie zawiera dziennika zajęć z wykazem osób które uczestniczyły w programie z podziałem na osoby, które otrzymały zaświadczenia o jego ukończeniu, jak również które zrezygnowały z uczestnictwa oraz daty, liczby godzin i tematykę zajęć. W toku kontroli przeanalizowano 100% dokumentacji uczestników edycji programu.

Dowód - akta kontroli str. 568-575.

Realizatorami programu byli specjaliści, posiadający wykształcenie magisterskie ze specjalnością pedagogiki i teologii, studia podyplomowe z zakresu organizacji i zarządzania placówkami pomocy społecznej, resocjalizacji, ukończone szkolenie z zakresu - Dorośli sprawcy przemocy wobec kobiet i dzieci, prowadzone przez Ośrodek Diagnozy, Edukacji i Pomocy Psychologicznej w Zielonej Górze, świadectwo

VII edycji rocznego cyklu zajęć pod nazwą: Roczny program edukacji psychologicznej w zakresie psychologii, psychoedukacji i rozwoju osobistego; w wymiarze 300 godzin przeprowadzony przez Instytut Treningu i Edukacji Psychologicznej- Andrzej Szulc oraz liczne kursy. Przedłożona dokumentacja zawiera kserokopie dokumentów poświadczających kwalifikacje realizatorów programu w roku 2010 Dyrektor PCPR zawarł umowy-zlecenia z 2 specjalistami prowadzącymi oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. Wypłat wynagrodzeń dokonano na podstawie przedłożonych przez wykonawców zleceń rachunków.

Realizacja edycji programu odbyła się w siedzibie Stowarzyszenia Mediatorów „Batna” przy ulicy Zamenhofa 1, w Zielonej Górze.

Dowód - akta kontroli str.576-652

V. ŚRODKI FINANSOWE NA REALIZACJĘ ZADAŃ

Zgodnie z przedłożoną przez Dyrektora Centrum informacją o środkach na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nie realizowało w roku 2010 i nie zaplanowało do realizacji w roku 2011 następujących zadań ustawowych: prowadzenie mieszkań chronionych, powiatowych ośrodków wsparcia, domów dla matek z małoletnimi dziećmi z wyłączeniem osób z zaburzeniami psychicznymi, zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Nie realizowano w roku 2010 zadania związanego z prowadzeniem ośrodka interwencji kryzysowej, natomiast w roku 2011 wątpliwości wzbudzają niewielkie zaplanowane środki na ten cel, tj. 20 000 zł. Z analizy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zielonogórskim wynika, że zaplanowano rozwój poradnictwa i terapii z zakresu praw ofiary przemocy oraz edukacji i społecznej w zakresie przemocy w rodzinie.

Pozytywnym aspektem jest fakt, iż w przypadku niektórych zadań zaplanowano znaczny wzrost środków, a także założono możliwość pozyskania środków z innych źródeł. Sytuacja taka dotyczy prowadzenia i rozwoju infrastruktury domów pomocy społecznej, realizacji programów z obszaru pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szkolenia kadr pomocy społecznej. Jednak na ostatnie wymienione zadanie przeznaczono w roku ubiegłym niewielkie środki, tj. łącznie 4 413 zł i mimo planowanego wzrostu w 2011r., nadal nie jest to duża kwota : łącznie 6 000 zł. Jednak z analizy „Programu budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie zielonogórskim na lata 2008-2015” zaplanowano doskonalenie zawodowe kadr działających w obszarze pomocy społecznej.

Z analizowanej dokumentacji wynika, że w 2010r. przeprowadzono 2 szkolenia dla kadr pomocy społecznej i tylko i wyłącznie w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną. Również niewielkie środki zaplanowano na realizację zadania związanego z prowadzeniem specjalistycznego poradnictwa. W roku 2011 utrzymano kwotę z roku 2010 tj. 13.125 zł, co daje 1.093,75 zł miesięcznie – chociaż „Program budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie zielonogórskim na lata 2008-2015” zakłada w kierunkach podejmowanych działań tworzenie zintegrowanej sieci poradnictwa rodzinnego oraz rozwój poradnictwa i terapii rodzin dysfunkcyjnych w celu wspierania rodziny w wywiązywaniu się z obowiązków opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich dzieci. Trudno jest zatem stworzyć zintegrowany system sieci poradnictwa bez zwiększania nakładów finansowych na ten cel.

Z powyższego wynika, największe trudności występują w finansowaniu zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Dowód - akta kontroli str. 476-478

VI. WNIOSKI:

1. Dyrektor oraz pracownicy posiadają wymagane kwalifikacje.
2. Sytuacja w rodzinach zastępczych jest za rzadko monitorowana - wywiady środowiskowe w rodzinach zastępczych w kilku przypadkach sporządzano rzadziej niż co 6 miesięcy.
3. Przebywanie 51 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem wskazuje na pilną konieczność dalszego rozwoju systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.
4. Stwierdzono uchybienia dotyczące terminowości przeprowadzania wywiadów środowiskowych oraz nie dochowywanie określonego w przepisach terminarza składania Indywidualnych Programów Usamodzielnienia, trybu i terminu wyznaczania opiekuna osoby usamodzielnianej.
5. Status pobytu dziecka cudzoziemskiego, przebywającego od 9 lat w rodzinie zastępczej niespokrewnionej nie został nadal nieuregulowany.
6. Występują trudności w kwalifikowaniu osób do umieszczenia w domach pomocy społecznej na terenie powiatu ze względu na rodzaj zaburzeń.
7. Uchybienia w prowadzonych postępowaniach administracyjnych w zakresie kierowania osób z zaburzeniami psychicznymi do Powiatowego Ośrodka Wsparcia.
8. Poradnictwo specjalistyczne świadczone jest zgodnie z przepisami prawa, jednak nie jest prowadzona ewidencja udzielonych porad rodzinnych w PCPR.
9. Zapewniona jest pomoc w integracji ze środowiskiem młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze dzieci mieszkaniu chronionemu. Jednak posiadanie tylko 4 miejsc może czasie okazać się niewystarczające.
10. Powiat nie posiada Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy.
11. Program korekcyjno-edukacyjny zrealizowano w zmniejszonej liczbie godzin.
12. Dokumentacja pracy ze sprawcami przemocy nie zawiera sprawozdania psychologa z rekrutacji uczestników, kontraktów lub oświadczenia uczestnika o zgodzie na wzięcie udziału w programie. Dokumentacja przebiegu edycji programu korekcyjno-edukacyjnego nie zawiera dziennika zajęć, listy osób które uczestniczyły w programie, które otrzymały zaświadczenia o jego ukończeniu.
13. W sprawozdaniu merytorycznym z przebiegu programu brakuje daty przyjęcia i podpisu dyrektora jednostki.
14. Największe trudności występują w finansowaniu zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Dokonano wpisu do książki kontroli w pozycji Nr 4/2011r.

Zgodnie z § 16 Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 61, poz. 543).

kierownik kontrolowanej jednostki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto kierownikowi kontrolowanej jednostki przysługuje prawo zgłoszenia przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi kontrolowanej jednostki stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. wobec zastrzeżeń.

Po przeczytaniu, niniejszy protokół podpisano na każdej stronie.

Treść protokołu podlega udostępnieniu zgodnie z ustawą z dnia 06 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112 poz. 1198) prócz informacji stanowiących dane osobowe w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 o ochronie danych osobowych (Dz.U.Nr.133 poz. 883 z późniejszymi zmianami).

Protokół sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Pani Annie Gołębskiej- Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zielonej Górze
- egzemplarz nr 2 przekazano do Wydziału Prawnego i Nadzoru Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp.,
- egzemplarz nr 3 wraz z załącznikami pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp.

Gorzów Wlkp. 26. 08. 2011r.

Zielona Góra 05. 09. 2011r.

Kontrolujący:

Kierownik Oddziału Nadzoru i Kontroli w Pomocy Społecznej w Wydziale Polityki Społecznej

Joanna Jakubińska

INSPEKTOR
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej
Wiesława Mikołajczyk

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Agnieszka Kraska

ST. INSPEKTOR
w Wydziale Polityki Społecznej

Marta Nowak

Dyrektor jednostki kontrolowanej

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
im. Jana Pawła II

Anna Gołębska

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
im. Jana Pawła II w Zielonej Górze
65-057 Zielona Góra, ul. Podgórną 5
NIP 973-06-05-217, tel./fax 068 452 75 90

Wydział Polityki Społecznej
Inspektor Wojewódzki

Elżbieta Szwonka

1000

1000